

OXFORDI EGYETEMISTÁK A MAGYAR SZABADSÁGÉRT

Közlő: Gömöri György

1956. november 15-én az újjászervezett Egyetemi Forradalmi Diákbizottság úgy határozott, kiküld néhányunkat Bécsbe: hassunk oda, hogy a Nemzetközi Vöröskereszt élelmiszer- és gyógyszer szállítmányait ne az újra kommunista ellenőrzés alá került Magyar Vöröskeresztnek küldje, hanem közvetlenül az egyetemistáknak. Második feladatunk a nemzetközi diáki tiltakozás megszervezése lett volna a november negyedik második szovjet katonai beavatkozás és a törvényes magyar kormány eltávolítása miatt. (Kádárakat akkortájt a „szolnoki kormány” néven emlegettük, mivel az első rádióadás, amelyik megindokolta a szovjet támadást, Szolnokról jött; később derült ki, hogy az új „kormány” Ungváron vagy Munkácson alakították.) Miután a Diákbizottság igazolványát kabátunk bélésébe varrtuk, négyen indultunk útnak november 17-én – Molnár József és Radnóti Zoltán bölcsészhallgatók, évfolyamtársaim, jómagam és a Szegeden már végzett Sándor András (vagyis „András Sándor”, jelenleg Washingtonban élő költő és irodalomkritikus). A Bizottság szerzett egy teherautót, amelyik „élelemért ment” Csornára, s mivel jó papírjaink voltak, az igazoltatások ellenére simán eljutottunk az osztrák határra; úgy szürkületkor, egy-két óras gyaloglás után, nem ügyelve a távoli fegyverpogásra, elértünk az andai hídhoz. Itt már jókora tömeg gyűlt össze, amelyet a magyar határőrök először nem akartak átengedni, majd némi kérlelés után elfordultak és intettek, az egyik még utánunk is szólt: „majd én is maguk után megyek nemsokára”. A túlsó oldalon az osztrákok már jól felkészültek a menekültáradatra; autóbuszokra rakták az embereket és bevitték a kismartoni (eisenstadti) volt szovjet laktanyába, ahonnan az oroszok csak másfél évvel korábban mentek el.

Két napot töltöttünk csak itt, de úgy éreztük, vesztegetjük az időt; egy alkalmas pillanatban kisétáltunk a táborból és egy Bécsbe tartó minibusszal (ha jól emlékszem, egy újonnan megismert osztrák újságíró társaságában) felmentünk a fővárosba.

Bécsben egy magyar menekültek részére kijelölt diákszállóban helyeztek el, majd miután sorban álltunk a rendőrségen az ún. „szürke kártyáért” (tartózkodási engedélyért), kaptunk étkezési jegyeket és némi zsebpénzt is. Bécs tele volt minden rendű és rangú magyarokkal; örömmel fedeztük fel Márton László újságíró szakos hallgató kollégánkat, akit a Diákbizottság Győrbe küldött ki, s onnan jött át; itt ismerkedtünk össze Takács Józseffel is, aki később évekig az Amerika Hangja magyar osztiályát vezette. De mielőtt még elkezdhetünk volna tárgyalni küldetésünk ügyében, csoportunk kettészakadt: Molnár és Radnóti üzenetet hagytak a diákszállóban, hogy találtak valakit, aki visszaviszi őket Magyarországra – Molnár otthon is maradt aztán, Radnóti pedig pár nappal később visszajött menyasszonyával, Z. M.-mel, aki ma is Londonban él (bár később máshoz ment

feleségül). Így aztán Andrással ketten indultunk neki a szervezésnek; ő beszélt németül, én angolul, de hiábavaló volt a nyelvtudás, mert mindjárt az elején kiderült, hogy az osztrák egyetemisták szövetsége (Hochschülerschaft) bár rokonszenvezik céljainkkal, a semlegeség szigorú betartására törekszik és semmilyen politikai szervezkedést nem támogat. (A Vöröskereszttel kapcsolatos elképzelésünk eleve naivnak és használhatatlannak bizonyult.) Abban viszont az egyik osztrák diákvezető mégis segített, hogy bemutatott egy-két olyan másik magyar menekült diáknak, akik a menekült MEFESZ megalakítására törekedtek (ezekkel aztán meg is fogalmztunk egy közös nyilatkozatot egy bécsi kávéházban), továbbá egy amerikai diákszervezeti vezetőnek. Az utóbbit Clive Graynek hívták; ő volt az első ember, aki komolyan vett bennünket és tanácsot adott. Szerinte egy ilyen méretű nemzetközi tiltakozásról csakis a COSEC, a nemzetközi diákszervezetek koordináló titkársága van hivatva dönteni; ezek Leidenben székelnek és ő meg fogja tudni tőlük, mit tehet érdeünkben. De mivel az biztosnak látszott, hogy még a COSEC támogatása esetén sem lehet a semleges Ausztria egy, a Magyarország szovjet megszállása ellen tiltakozó rendkívüli nemzetközi diákkongresszus színhelye, ezért Gray azt tanácsolta, menjünk át valamilyen másik európai országba és onnan próbáljuk tovább intézni az ügyet.

A diákszállóban közben találkoztunk a Londonból iderepült Mikes Györggyel, aki könyvet írt a forradalomról, ehhez gyűjtött anyagot – hosszan beszélgetett bennünket magnóra. S lehet, hogy ugyanaznap szolt Márton László, menjünk be a British Councilhoz, ahol továbbtanulásra verbuválnak magyar diákokat. Mivel komolyan vettük, amit Gray tanácsolt (korábban úgy gondoltuk, visszamegyünk Magyarországra, ha sikerült a Diákbizottságtól kapott feladatokat teljesítenünk), kapóra jött a hívás. A British Councilnál (egy Daróczy Tasziló nevű magyar újságíró, régi emigráns, segítségével) az oxfordi egyetem néhány vállalkozó szellemű tanára beszélgetett el a jelentkezőkkel. Mivel én már tudtam annyira angolul, hogy röviden elmondjam szerepemet az október 23-i tüntetés szervezésében és később az *Egyetemi Ifjúság* szerkesztésében, azonnal bevettek az angliai továbbtanulók csoportjába (Andrást is), és azzal engedtek el, hogy mihelyt utazhatunk, értesítenek. Egy-két nappal később próbálták Nagy Imréék elhagyni a jugoszláv követséget, s nyilvánvaló volt, hogy szovjet katonák rabolták el őket a Kádár által kiállított menlevél ellenére – ez a szöszegés, s a tény, hogy a Nyugat gesztusoknál egyebet nem hajlandó tenni az új magyarországi *status quo* megváltoztatásáért, nagyon leverőleg hatott ránk, s megerősített abban az érzésben, hogy *egyelőre* jobb lesz nem visszatérnünk. A diákszállóból átköltöztünk egy ismerős szobrász műtermébe, de csak kétszer ha alhattunk itt, amikor telefonáltak: másnap, november 26-án (vagy 28-án?) repülünk Angliába.

Ez volt az első diákcsoporthoz, amelyik az oxfordiak gyors akciójának köszönhetően „soron kívül” kijutott Angliába; a gépen (katonai gép volt, máig is emlékszem, „Sir John Warren”-nek hívták) vagy harmincöten szorongtunk, fiatal magyar egyetemisták, fiúk és lányok, s velünk utazott egy fiatal, oxfordi tanár is, akinek ferdén metszett zöld szeme volt, Max Haywardnak hívták, legnagyobb meglepetésünkre kicsit tudott magyarul. (Max anyanyelvi szinten beszélte az orosz, s magyarul állítólag a forradalom kitörésekor kezdett el tanulni, de hát rendkívüli nyelvtelenség volt.) A különjárat utasai között voltak hazai ismerőseink és barátaink: Márton Lászlón kívül a két Zádor testvér, István és Pali (utóbbi matematikus, jelenleg az Egyesült Államokban él), Krassó Miklós, hajdani Lukács-tanítvány, filozófus (azóta elhunyt), az újságíró Ormay Antal (ma pszichológus Londonban), az orvostanhallgató Meissner Péter és a később ugyancsak orvosi pályát választó Barabás testvérek...

Három napig egy londoni hotelban szállásolták el a magyar diákcsoportot (itt talákoztunk először a BBC képviselőjében bennünket felkereső Cs. Szabó Lászlóval), majd autóbusszokkal elvittek Oxfordba. Itt egy-két hétig egy ifjúsági turisztaszállóban (Youth Hostel) laktunk, majd szétosztották a társaságot vendégszerető angol családokhoz. 1957 januárjától májusig a British Council angol nyelvtanfolyamán vettünk részt, mivel az ezt befejező vizsga adott képesítést az egyetemi felvételhez.

Különös volt ez az első két hónap Oxfordban. Voltaképpen nem fogtuk fel teljesen, hol vagyunk, és milyenek a lehetőségeink. A többes szám itt Andrást jelenti: mindketten a forradalom büvkörében éltünk és azt akartuk folytatni, továbbvinni, annak utóvédharcait segíteni minden lehetséges eszközzel. Mindjárt Oxfordba érkezésünk után megfogalmaztunk egy felhívást (Lásd 30. o.) az angol diáksághoz, amit az *Oxford Mail* 1956. december 4-i száma közölt (s úgy tudom, vagy teljes szöveggel, vagy lerövidítve belekerült egy-két országos lapba is). Ebben a felhívásban, amit Sándor Andrással ketten fogalmaztunk meg (de már egy bécsi előszöveg alapján), és amit valaki átnézett angol nyelvhelyességi szempontból, három pontban foglaltuk össze kéréseinket: 1. szervezzetek tüntetéseket és tiltakozásokat, hogy a szovjet csapatok kivonuljanak Magyarországról; 2. hassatok oda, hogy kormányotok ne ismerje el a Kádár-kormányt; támogassátok Nagy Imre forradalmi kormányát; 3. bojkottáljátok a Szovjetuniót gazdaságilag, politikailag és kulturálisan, mindaddig, amíg vissza nem vonja csapatait Magyarországról.

Nem hagytuk abba a nemzetközi diáktiltakozás megszervezését sem; pontosabban: azt hittük, ha elég meggyőzően képviseljük ügyünket, a nyugati diákszervezetek segíteni fognak. Már Oxfordban voltunk, amikor távirat jött Clive Graytól: menjünk el Leidenbe és tárgyaljunk közvetlenül ott a COSEC-kel. Oxfordban nagy volt a szimpátia a magyarok iránt; korábban néhány diák, Michael Oakeshott vezetésével, elment Magyarországra, élelmiszert és gyógyszert vittek még a forradalom napjaiban és szerettek volna venni egy tankot a magyar szabadságharcosoknak. A tankból nem lett semmi, de Oakeshotték felajánlották, fizetik útiköltségünket Leidenbe. Rekordidő alatt ideiglenes útlevelet (Travel Document) kaptunk a belügyminisztériumból és december közepén Sándor Andrással átkeltünk a Csatornán. Brüsszel karácsony előtt valósággal ragyogott, mint egy ékszerdoboz; mindenütt különleges kivilágítás, az utcákon lágy zene szólt, úgy járkáltunk, mint akiket fejbe vertek. Brüsszelben a flamand diákszövetség vezetői fogadtak és rövid tárgyalás után elvállalták egy rendkívüli diákkongresszus megrendezését, amennyiben a COSEC-titkárság beleegyezik. (Lásd 1. sz. jelentés.)

Reményekkel tele érkeztünk meg Leidenbe. A COSEC egy kicsi, de kényelmes hotelban foglalt nekünk szobát; megbeszélésünk estére volt kitűzve. A nemzetközi titkárságot már nem emlékszem, kik képviselték. Udvariasak voltak és barátságosak, de nagyon hamar kiderült: nem tudnak segíteni. Politikai nehézségekre hivatkoztak, meg arra, hogy egy ilyen kongresszusnak csak akkor lenne értelme, ha a szovjeteket elítélő határozatot minden szervezet megszavazná, márpedig erre nincs kilátás. A magyar menekült diákokat minden országban segítik és segíteni is fogják, de érzük be ennyivel; nincsenek fölhatalmazva arra, hogy a nagypolitikában bármilyen szerepet is játsszanak. Örömmel fizetik viszont a vacsoránkat...

Ezzel lényegében pontot is tettünk a Diákbizottság feladatának a végére, igaz, nem tudom, hogy ekkoriban volt-e még Diákbizottság. A MEFESZ biztosan funkcionált még, az egyetemistákat csak 1957 január-februárjában kezdték letartóztatni. 1956. december végén még küldtünk egy jelentést (2. sz. jelentés) a bizottságnak a négy

oxfordi diák egyikével, Judith Crippsszel, akiket aztán Magyarországon (enyhén szólva) elővigyázatlan és naiv viselkedésük miatt letartóztattak és hónapokig börtönben tartottak.

Lassan beláttuk, hogy egyhamar nem térhetünk vissza Magyarországra.¹

A magyar egyetemisták nyilatkozata és felhívása a világ összes egyetemeihez

Barátaink!

Forradalmunk eseményeit ismeritek. A magyar egyetemisták ezen eseményekkel kapcsolatos állásfoglalása azonban nem juthatott el hozzátok. Mi szívvel-lélekkel álltunk Nagy Imre mellett, amikor bejelentette Magyarország semlegességét és a varsói szerződésből való kilépését. Nemzetünk ezzel megindult a nemzeti fejlődés útján, megkezdődött a konszolidáció.

A november 4-i agresszió új helyzetet teremtett. Meg akartuk és meg akarjuk tartani a forradalomban kiharcolt eredményeinket – így kerültünk szembe az áruló Kádár-csoporttal, amely igazi szerepét leplezve magát „forradalmi munkás-paraszt kormánynak” nevezi. Nincs egyetlen becsületes munkás vagy paraszt, nincs egyetlen egyetemista Magyarországon, aki ezt a csoportot, s így közvetve a szovjet megszállókat támogatná.

Kádárakat semmi sem mentheti, mert aki közösséget vállal a hazaárulással, maga is hazaáruló. Nem ismerhetjük el kormánynak azt a néhány kétségbeesett kommunistát, aki orosz tankokkal akarta megvetni a magyar demokrácia alapjait, aki bűnrészes magyar fiatalok tízezreinek legyilkolásában és deportálásában.

Mi, magyar egyetemisták – a szabad választásokig – egyetlen törvényes vezetést ismerünk el Magyarországon: Nagy Imre koalíciós kabinetjét.

K ö v e t e l é s e i n k, amelyek az egyetemistákon kívül minden magyar hazafi követelése is, a következők:

Magyarország minden idegen hatalomtól független, semleges hatalom legyen. Ennek első feltétele: az orosz csapatok vonuljanak ki hazánkból.

Magyarország társadalmi és gazdasági rendszere szabad demokrácia legyen, érvényben tartva az 1945–47 között eltelt időszak valóban demokratikus eredményeit.

Magyarország vállalja ENSZ-tagságával járó kötelességeit és valóban éljen annak jogaival.

A magyar állam minden polgárának legyen biztosítva az emberi szabadságjogok teljessége.

A szovjet csapatok kivonulása után tartsanak több párt részvételével szabad választásokat.

Kérjük tőletek, támogassátok programunkat és csatlakozzatok alábbi felhívásunkhoz:

FELHÍVÁS

Indítsátok meg országunként és egyetemenként az „Egyetemek a magyar szabadságért” mozgalmat. A mozgalom munkáját a következő formákban képzeljük el:

1. Küldjetelek tiltakozó táviratokat a szovjet kormányhoz, a Szovjetunió és a keleti-tömb egyetemeihez. Azonos időpontban megrendezett tüntetéseken követeljétek a szovjet csapatok kivonását hazánkból. Sajtóorgánumaitokon keresztül támogassátok a magyar ügyet.

¹ A „Budapesttől Oxfordig” vezető utamról bővebben írtam az *Extra Hungariam*. A Hatodik Síp antológiája (Budapest–Ungvár, Hatodik Síp, 1992, 150–154. o.) című kötetben.

2. Ne engedjétek, hogy kormányotok elismerje Kádár hazaáruló csoportját. Követeljétek, hogy kormányotok foglaljon állást Nagy Imre forradalmi kabinetje mellett.

3. Támogassatok minden gazdasági, politikai és kulturális bojkottot a Szovjetunió ellen, amíg az ki nem vonja csapatait Magyarországról.

Közöljétek velünk, mi a véleményetek egy nemzetközi egyetemista konferencia vagy kongresszus esetleges összehívásáról. Ennek feladata a magyar ügy megvitatása és támogatása lenne. Ideiglenes cím:

"Egyetemek a magyar szabadságért"

A Magyar Egyetemi Forradalmi Diákbizottság küldöttsége és a Külföldre Menekült Magyar Diákok Ideiglenes Bizottsága

[Bécs] 1956. nov. 23.

1. jelentés a Bizottságnak nov. 17. óta végzett munkánkról

Nov. 15-én a Bizottság megállapodott, hogy hármunkat külföldre küld az egyetemista mozgalom szervezése céljából. Az eredeti terv szerint Bécsből kellett volna felvennünk a kapcsolatot az osztrák, német, valamint a cseh diákokkal, s meg kellett volna szerveznünk, hogy a Vöröskereszt küldeményeit egyenesen az egyetemek címére küldje. Ez utóbbi feladat keresztülvihetetlennek bizonyult, meg kellett maradnunk a politikai és szervező munkánál.

Nov. 17-én indultunk útnak a megfelelő papírokkal, s aránylag simán átjutottunk a határon. Hármunkhoz csatlakozott negyediknek R[adnóti] Z[oltán] bölcsészhallgató. A megbízóleveleket ruhába, béléskébe és váltómésbe varrva vittük át a határon – mint később kitudt ránk szükség, mert előtünk számos félhivatalos küldött és önjelölt is megfordult a Hochschülerschaftban. Két napig az eisenstadti táborban vesztegeltünk, végül megunván a várakozást, 19-én este beállítottunk Bécsbe, s felmentünk egyenesen a Hochsch.-ba. Itt egy Vukovitsch nevű fiatalember fogadott, nem a legbarátságosabban, bizonyos gyanakvással. Már ekkor kezdődött a „mi nem politizálunk” jelszó hangoztatása, ami csupán azt jelentette, hogy a nyugati diákszervezetek egy része mindent hajlandó megtenni a magyar menekültekért, azonban vajmi keveset a magyar ügyért. Mindenesetre elhelyeztek bennünket egy diákszállóban a Pfeilgässen.

Bármilyen furcsán hangzik, eleinte nagyon megnehezítette munkánkat az, hogy Kádár-ügynökök néztek. Ezt részben az okozta, hogy mi nyíltan megmondtuk, hogy a bizottság küldöttei vagyunk, s amint lehet, visszatérünk Magyarországra (sajnos úgy látszik itt többet tudunk használni az ügynök, mint odahaza), részben mert nem akartunk a saját nevünkön szerepelni, számolva az esetleges visszatérésünket követő kellemetlenségekkel. Az első napokban ezért nem folytattak velünk érdemleges tárgyalásokat, sőt egyszer még a rendőrségre is bevittek, ahol töviről hegyire mindent el kellett magyaráznunk.

Még 20-án délelőtt megismerkedtünk Clive Gray-jel, az amerikai diákszervezetek egyik küldöttével, aki a későbbiekben sokat segített nekünk. Ugyanezen a napon legépeztünk egy közösen – még Eisenstadtnban – megfogalmazott nyilatkozatot és felhívást a világ diákságához. A nyilatkozat leszögezte a magyar egyetemisták elvi állásfoglalását, elmondta, milyen alapokon akarjuk felépíteni az új Magyarországot és felhívással fordult a világ egyetemistáihoz, támogassák a magyar ügyet. Ez a nyilatkozat később több javításon ment keresztül, végleges szövege 25-én Bécsben készült el, ezt a szöveget küldtünk el minden létező N. U. S.-nek (National Union of Students) és ezt publikálta néhány újság.

21-én M[olnár] J[ózsef] III. és R[adnóti] Z[oltán] hazamentek. Üzenetet hagytak nekünk a diákszállóban, hogy majd ha tudnak, visszajönnek. Mi ketten [Sándor András, Gömöri György],

„Sas” és én, „Lengyel”, folytattuk az egyelőre tapogatózó munkát. A Hochschülerschaft elnökével, Kleemannal nem tudtunk tárgyalni, de még 21-én délelőtt összeakadtunk Walter Renschennel, egy nagyon rendes svájci diákvezetővel, akinek elmondtuk terveinket és igyekeztünk tőle megtudni, átmehetnénk-e Svájcba szervezni, mert Bécsből (az osztrák semlegesség, az osztrák hiv. szervek féltelme stb.) miatt nem lehet semmit elindítani. Azonban mind vele, mind egy másik Svájcban élő magyar származású fiúval folytatott megbeszéléseink eredménytelenek voltak, mert Svájc semlegessége éppoly jogi akadályt gördített a szervezés gondolata elé, mint az osztrák helyzet.

Mégis, hamarabb, mint gondoltuk, már 22-én leülhettünk tárgyalni Vukovitsch-csal és Ole Scherfiggel, a NUS, ill. a COSEC megbízottjával. [A COSEC az NUS-ek központi szerve, magyarul: Egyeztető Titkárság] A tárgyaláson kettőnkön kívül részt vett még két egyetemista barátunk, akik a Bizottság mellett dolgoztak Budapesten.

Ezen a tárgyaláson kiderült, hogy ők hivatalosan véleményt nem nyilváníthatnak. A COSEC csak titkárság, határozatot csak az NUS évi konferenciáján hoznak. Hajlandók technikai segítséget adni nekünk, szétküldeni nyilatkozatunkat és felhívásunkat az NUS-ekhez. Másik javaslatunk – egy nemzetközi egyetemista kongresszus esetleges összehívása, mely csak a magyar ügygel foglalkozna – nem váltott ki belőlük különösebb helyeslést, vagy ellenvéleményt; kijelentették, hogy amennyiben a kongresszus összehívására valamelyik COSEC-tagszervezet hívja fel a COSEC-et, vállalhatják a megrendezését.

25-én újabb megbeszélésre került sor, ezúttal Clive Gray verbuvált össze bennünket egy igen hasznos tárgyalásra.

A Cafe Schottenringben Clive összehozott bennünket az az idő tájt alakult Magyar Menekült Egyetemisták Ideiglenes Bizottságának tagjaival, Lenchéssel, Némethy E.-vel és Jánki [helyesen Jankó] B.-vel. Ők a külföldre menekült magyar egyetemisták nyilvántartását és egy nagy szervezetbe való tömörítését tűzték ki célul. Ezt mi helyeseltük és megvitattuk velük a mi általunk (a Bizottság célkitűzésein alapuló) nyilatkozatunkat. Néhány kisebb változtatás után ők is elfogadták, s így közösen írtuk alá a nyilatkozatot, s a felhívást, melynek pontjai ma már nem mind aktuálisak. Ugyanakkor megállapodtunk velük, hogy a jövőben együtt dolgozunk, s mindjárt aláírtuk egy, a deportálások ellen tiltakozó sürgönyüket.

Másnap, nov. 26-án Londonba repültünk. 34 magyar diákot vitt a gép Londonba, majd onnan 30-án továbbmentünk Oxfordba. Nem vitás, hogy a magyar ügyért kevesen tettek annyit, mint a bécsi nem politizálók. Valóban, sikerült elérnünk, hogy az *Oxford Mail* közölje nyilatkozatunk teljes szövegét, a *Manchester Guardian* és a *Daily Telegraph* pedig kivonatát. A bécsi Ideiglenes Bizottsággal távirati úton állandó összeköttetést tartottunk, üdvözlő táviratot küldtünk a magyar ügy mellett tüntető lengyel egyetemistáknak, valamint a magyarok mellett kiálló pozsnai munkásoknak. Sas-sal ketten négyfajta BBC-ben beszéltünk a magyar eseményekről; a magyar, német, lengyel és orosz adásban. Ez utóbbi orosz nyelvű üzenet volt a szovjet egyetemistákhoz, azt hiszem, ez volt a legfontosabb. Csak később derült ki számunkra, hogy azt nem adta le.

Már december elején szerettünk volna Brüsszelbe utazni, mert ezt a helyet találtuk legalkalmasabbnak egy nemzetközi diákkongresszus megrendezésére (Londont és Párizst kiselejteztük a szuezi ügy miatt), de hosszas huzavona után csak most, dec. 19-én kaptunk vízumot. A január végén összehívandó kongresszus fő feladata lenne a magyar ügy megvitatása, támogatása annak a javaslatnak, mely a legvalószínűbbé teszi az orosz csapatok kivonását Magyarországról. Időközben bebizonyosodott, hogy az oroszok fenyegetőzésektől nem ijednek meg, és vagy határozott diplomáciai lépésekre, vagy azonnali tárgyalásokra van szükség, ha nem akarjuk, hogy Magyarország elpusztuljon.

A kongresszus finanszírozásának több lehetősége van: vagy a COSEC-on keresztül, vagy más szervek, egyetemek segítségével. Brüsszeli utunk fő célja az lesz, hogy megnézzük, milyen lehetőségek vannak egy kongresszus gyors összehívására, mennyiben hajlandók ezt a belga diákok támogatni stb.

Közben, dec. 15-én H[uszár] L[aci]-nak, a Bizottság egyik és Z[ádor] I[stván]-nak a Bizottság másik volt győri küldöttének bevonásával megalakult az EFD Külföldi Komitéja. A Komité székhelye London lesz, feladata pedig, hogy a magyar egyetemisták politikai álláspontját és érdekeit képviselje gyűléseken, sajtóban stb. Reméljük, hogy minél előbb valamilyen kontaktust találunk a pesti Bizottsággal és esetleges utasításokat kaphatunk, mit látnak otthon leghelyesebbnek, milyen álláspontot képviseljünk a kongresszuson (persze nekünk megvan a saját álláspontunk, ami, nem hiszem, hogy sokban különböznék a Bizottságétól, de mégis jobb tudni az ilyesmit).

Reméljük, hogy jelentésünk eljut a Bizottsághoz, amely kijövetelünk óta most kapja az első részletes információt.

London, 1956. XII. 19.

„Lengyel” és „Sas”

(A megfejtés Sz. S.-nél, vagy ha azóta már szétzúzták a „gúláit”, Cs[ernus] Á[kos]nál.)

2. jelentés a Bizottságnak

Mint első jelentésünkben írtuk, dec. 20-án elindultunk Brüsszelbe, hogy tárgyalásokat folytassunk egy valamikor megrendezendő nemzetközi diákkongresszus ügyében. December 21-én már felvettük a kapcsolatot Vincent Peteersszel, a belga NUS titkárával, aki még aznap összehozott bennünket a flamand diákok (vezetők) Brüsszelben tanácskozó szervével. A flamandoknak kifejtettük a kongresszus tervét, s ők el is vállalták a szervezést – amennyiben a COSEC ad pénzt. Mindjárt alakítottak is P. Rubbens (Leuwen) vezetésével egy bizottságot, amely ezzel az üggyel foglalkozik majd, és Gentet javasolták a kongresszus színhelyül.

Másnap táviratot kaptunk Hollandiából, a COSEC-központ meghívott Leidenbe, megtárgyalni a kongresszus ügyét; szerettük volna, ha ezen Clive Gray is részt vesz, aki azonban éppen ebben az időben Varsóban tartózkodott. Dec. 22–23-án Leidenben Jim Edwardsszal a COSEC titkárával és John Thompsonnal, az elnökkel tárgyaltunk. Beszélgetésünk során kiderült, hogy 1. a COSEC, amit gazdaságilag tudott, mindent megtett a magyar menekültekért; 2. mivel a COSEC csak végrehajtó és nem határozatképes szerv, nem hívhat össze önkényesen egy össz-NUS-konferenciát; 3. a kongresszus megtartásának a) elvi, b) anyagi akadályai vannak, amelyek közül az utóbbi a fontosabb. Tehát a kongresszust csak akkor lehet megrendezni, ha van rá megfelelő anyagi fedezet és legalább 3-4 NUS kéri a COSEC-ot a megrendezésre. (Bár Edwardsék nagyon szívélyesek voltak, egyéb javaslatainkat, pl. a moszkvai fesztivál bojkottját is, mérsékelt lelkesedéssel fogadták.) Úgy, hogy leideni utunk tényleges eredménye – megtudtuk, hogy mit *nem* lehet csinálni.

De tekintve, hogy szerintünk egy, a magyar üggyel foglalkozó nemzetközi diákkongresszusnak komoly jelentősége lenne, megpróbáltunk az amerikaiaktól pénzt kapni (az „ami” NUS-tól) erre a célra. R. Ullmann, oxfordi diák, akinek összeköttetése van az egyik amerikai diákvezetővel, megígérte, hogy levelet ír neki, s megpróbál ígéretet kapni egy kb. március–áprilisban megtartandó kongresszus finanszírozására. Nem nagyon bízunk a kísérlet sikerében, annál is inkább, mert azóta itt járt Ralph Della Cava, Gray egyik bécsi munkatársa és szerinte ez a kongresszus még az amerikaiaknak is túl sok pénzbe kerülne. (Az az összeget, amivel most rendelkeznek, a Gray-terv megvalósítására akarják fordítani, ti. ázsiai és afrikai országokba való utakra.)

Időközben, jan. 8-a táján, megalakult Strasbourgban a Magyar Forradalmi Tanács. Az alakuló gyűlésen az EFD Külföldi Komitéja két fővel képviseltette magát (Kecskeméti, Sándor). A Tanács intézőbizottságában az ifjúság két helyet kapott, az egyiket az MMESZ, a másikat az EFD KK tölti be közös megegyezés alapján.

Az egyetlen komolyabb akció, amit januárban eddig végeztünk, az EFD tagjainak letartóztatása elleni tiltakozó mozgalom volt. A KK tiltakozó táviratot küldött Nehrunak, Nenninek a lengyel ZSP-nek, azonkívül franciaországi, hollandiai és svájci képviselőinek, számos angol szervezet jelentette be tiltakozását. Most a legfontosabb a mozgalomnak sajtókampánnyá szélesítése.

Oxford, 1957. I. 24.